

2009-05-18

Dnr. 101/09-110

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande

Betänkandet Grundanalys, Förnyelseprogram och Kulturpolitikens arkitektur av Kulturutredningen (SOU 2009:16)

Stiftelsen Tekniska museet överlämnar härmed sitt yttrande och koncentrerar sina synpunkter till de delar av betänkandet som främst berör Stiftelsen Tekniska museet.

Sammanfattning:

Stiftelsen Tekniska museet är positiv till ökad samverkan inom kulturområdet, men avvisar förslaget till en ny förvaltningsorganisation. Vi delar utredningens uppfattning att aspektpolitik kan bidra till att stärka samverkan mellan kultur och andra politik- och samhällsområden. Vi vill dock betona att kulturen har ett egenvärde. Tekniska museet bejakar förslaget att utarbeta fleråriga verksamhetskontrakt mellan departement och respektive institution. Vi anser att kvalitetsbegreppet bör återinföras i de kulturpolitiska målen.

Tekniska museet menar att arbetet med att söka nya finansieringsmöjligheter bör premieras och föreslår därför skattebefrielse för sponsorintäkter för stiftelser med strikt allmännyttigt ändamål.

Stiftelsen Tekniska museet uppmärksammar även generellt att de delar i utredningens förslag som innebär konsekvenser för en stiftelses uppdrag, inriktning och organisation endast har begränsad juridisk bärighet och inte kan ske utan hänsyn tagen till stiftelselag och stiftelsens ändamålsparagraf.

Övergripande synpunkter

Stiftelsen Tekniska museet välkomnar initiativet till en översyn av kulturpolitiken och delar utredningens uppfattning om att dess mål och roll behöver uppdateras.

Grundanalysen beskriver på ett ambitiöst och intressant sätt hur vårt institutionella och fria kulturlandskap vuxit fram. Vi upplever dock att utredningen i sina förslag till förnyelse haft störst fokus på organisationsfrågor på bekostnad av innehåll och visioner för kulturpolitiken. Vi anser även att utredningen i flera avseenden brister i problemformulering och problemanalys, vilket gör det svårt att ta ställning till vissa av förslagen.

8. Mål för kulturpolitiken

Vi anser att kvalitetsbegreppet bör återinföras i de kulturpolitiska målen. Vi anser även att de nationella kulturpolitiska målen bör innehålla en formulering om barn och ungdomars rätt till kultur enligt intentionerna i FN:s barnkonvention.

10. Kulturpolitiken som aspektpolitik

Tekniska museet delar utredarnas uppfattning att aspektpolitik kan bidra till att stärka samverkan mellan kultur och andra politik- och samhällsområden, men vill betona att kulturen definitivt har ett värde i sig.

Kulturen har potential att ses som en resurs och tas tillvara i fler och större sammanhang. Idén praktiseras redan inom t ex landsting och kommuner gällande folkhälsofrågor och skolverksamhet. Förhoppningsvis kan man med aspektpolitik uppnå samma förhållningssätt till kulturfrågor som man idag har gällande miljö- och jämställdhetsfrågor.

Det område som Tekniska museet har uppdrag att bevaka – teknik och teknik i förändring – är till sin karaktär tvärssektoriell och spänner över de flesta samhällsområden.

12. Ökat samspel mellan stat, landsting och kommun – portföljmodellen

Tekniska museet tillstyrker i princip förslaget till portföljmodell, men ser samtidigt risker då förslaget kan missgynna mindre kommuner/regioner och innebär att lokala parter

endast har en instans att förhandla med, vilket i sin tur kan innebära begränsningar snarare än kulturell mångfald.

13.8 Vissa frågor om sponsring, donationer och villkoren för enskild finansiering av kulturområdet

Stiftelsen Tekniska museet har enligt en särskild skrivning i inkomstskattelagen (16 kap 10§) möjlighet att ta emot gåvor/bidrag utan inkomstskatteplikt och företagen får göra avdrag för dessa gåvor/bidrag. Utredningen föreslår att denna avdragsrätt skulle kunna vara en modell och omfatta fler institutioner. Tekniska museet är positivt inställd till detta förslag, men vill dock poängtera att gåvor/bidrag från företag utgör en ringa intäktskälla i praktiken, varför detta inte kommer att öka intäkterna till kulturen i någon större omfattning. Anledningen är att rena gåvor/bidrag från företag sällan förekommer. Företagen ställer oftast krav på motprestation. Bidragen definieras då inte längre som gåvor utan som sponsring, vilket är skattepliktigt.

Tekniska museet upplever även att företag är tveksamma till att satsa på kulturen fullt ut genom sponsring, då företagen idag känner viss osäkerhet avseende avdragsrättens omfattning. Ett område där stor osäkerhet råder är imageskapande och associerande sponsring, d.v.s. värdet av att associera sitt företag/varumärke med en viss företeelse.

Tekniska museet menar att arbetet med att söka nya finansieringsmöjligheter bör premieras för att säkerställa och förstärka institutionernas kärnverksamhet och föreslår följande för att få mer positiv effekt:

- skattebefriade sponsorintäkter för stiftelser med strikt allmännyttigt ändamål, i likhet med idrottsrörelsen.
- förenklade regler och utökad avdragsrätt för företagen, så att kostnader för imageskapande sponsring jämföras med kostnader för annan imageskapande marknadsföring (t.ex. annonsering). Lagstiftningen är idag densamma, men tillämpningen är olika beroende på vilken marknadsföringskanal företagen använder.
- förenklade och utökade regler för bidrag till forskning samt att även enskilda fysiska personer har avdragsrätt för gåvor till både forskning och annan allmännyttig verksamhet.

14. Arkitektur för en samlad kulturpolitik

Stiftelsen Tekniska museet delar utredningens bedömning att en översyn behövs av uppgifter, ansvarsområden och gränsdragningar beträffande kulturinstitutionernas uppdrag och organisation. Vi befarar dock att de förslag till ny förvaltningsstruktur som lagts fram i betänkandet innebär en ökad byråkratisering och fördyrande administration.

Vi avstyrker utredningens förslag om inrättande av sfärmyndigheter, med hänvisning till att underliggande analyser brister. Vi saknar även i vissa fall djupare motiveringar till varför just vissa föreslagna institutioner ska slås samman.

15. En sfär för frågor om arkiv, bibliotek och språk

Tekniska museet har svårt att ta ställning till konsekvenserna av förslaget att bilda en sfär för arkiv, bibliotek och språk, men kan se vissa vinster med en sådan kraftsamling. Vi vill uppmärksamma att i museernas samlingar ingår ofta omfattande arkiv och bibliotek. Detta innebär att frågor som berör museer, arkiv och bibliotek delas upp mellan olika sfärer, vilket vi anser vara olyckligt.

16. En sfär för frågor om samtid, historia och livsmiljö

Vi avvisar utredningens förslag om en ny myndighet omfattande Riksantikvarieämbetet, Riksutställningar, Nämnden för hemslöjdsfrågor, Statens Konstråd och Arkitekturmuseet med hänvisning till att det bakomliggande syftet med förändringarna, vinsterna de kan leda till och uppgifterna för sådan myndighet inte är tillräckligt tydligt beskrivna. Särskilt förslaget till placeringen av Arkitekturmuseum framstår som omotiverat.

Vi anser att Riksutställningars uppdrag bör vara inriktat på utveckling av utställningsmediet och omfatta en bredare grupp aktörer i samhället, ej endast som utredningen föreslår statliga och regionala museer.

Stiftelsen Tekniska museet ser stora värden i ökad samverkan mellan museer men avstyrker förslaget att inrätta en funktion för museikoordinering i den föreslagna enrådsmyndigheten. Vi anser att en koordinatorsfunktion kan behövas, men har

ej synpunkter på var denna placeras. Vi förespråkar att Riksförbundet Sveriges museer ges vissa koordinerande uppdrag samt utökade resurser.

Bedömningen att sfärsammanslagningen är genomförbar inom befintliga kostnadsramar anser vi inte vara rimlig. Även tidplanerna för den föreslagna sammanslagningen anser vi vara orealistisk.

19. Kulturinstitutionerna

Stiftelsen Tekniska museet ställer sig positiv till förslaget att utarbeta fleråriga, individuella, verksamhetskontrakt mellan regeringen och respektive institution, men konstaterar att detta kontrakt för stiftelser som Tekniska museet måste ha sin utgångspunkt i stiftelsens ändamålsparagraf. Det finns ett stort behov av längre planeringshorisont och förslaget skulle innebära en bättre möjlighet än nu att göra strategiska prioriteringar i verksamheten och för investeringar. Vi ser gärna att dessa verksamhetskontrakt har två delar; en fast och en förhandlingsbar del utifrån särskilt motiverade behov.

Stiftelsen Tekniska museet delar inte utredningens uppfattning att stiftelser med statlig huvudfinansiering kan likställas med myndigheter. Anledningen är att Stiftelsen Tekniska museet enligt stiftelselagen (1994:1220) är att betrakta som en egen juridisk person och har att följa föreskrifter i stiftelseförordningen. Det är styrelsens uppdrag att fatta beslut som rör verksamhetens övergripande inriktning, finansiering och ekonomiska frågor av större vikt.

Ändringar av stiftelsens ändamål kan inte ske annat än genom beslut i Kammarkollegiet efter ansökan från stiftelsens styrelse.

Stiftelsen Tekniska museet vill även fortsättningsvis ha en nära och kontinuerlig dialog med den politiska ledningen. Hur denna dialog ska utformas för museer som är stiftelser är oklart i utredningen. Tekniska museet vill poängtera vikten av en tydlig rapporteringsväg och ser en fara i att stiftelsen kommer att avkrävas statistik och andra underlag av såväl den föreslagna sfären för samtid, historia och livsmiljö, museikoordinatören, Kulturrådet och regeringen.

Beslut i detta ärende har fattats av Stiftelsen Tekniska museets styrelse. Föredragande har varit museidirektör Ann Follin. I beredningen har förutom museidirektören även avdelningscheferna Helene Sjunnesson, Matts Ramberg, Eva Ramberg och projektledare Åsa Lindgren deltagit. I frågor som rör skatt och sponsring har sponsringskonsult Jan Berglund samt skattejurister vid revisionsbyrån KPMG konsulterats.

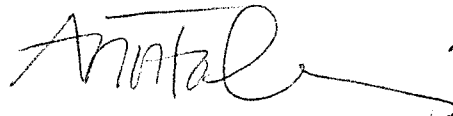
För Stiftelsen Tekniska museet

Heinrich Blauert

Ordförande

Ann Follin

Museidirektör